

Списание за наука

„Ново знание“

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Академично издателство „Талант“

*Висше училище по агробизнес и развитие на
регионите - Пловдив*

New Knowledge

Journal of Science

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Academic Publishing House „Talent“

*University of Agribusiness and Rural Development
Bulgaria*

<http://science.uard.bg>

RESOURCES FOR DEVELOPMENT OF URBAN CULTURAL TOURISM IN BERLIN

Veneta Friesinger

University of agribusiness and rural development, Plovdiv, Bulgaria

Abstract: I chose this topic because of the growing importance of cities as tourist destinations in which recreational activities are created and consumed. Big cities have been the most important type of tourist destination in the world since ancient times. For example, the development of thermal springs in the Roman Empire or the Grand Tour in the 16th-18th centuries, when wealthy British youth toured the cultural centers of Europe to enrich their knowledge. Urban tourism is primarily a product of urbanization. The essence of this process is the concentration of population, production and service activities in cities. Globally, about 52% of the world's population lives in cities, and by 2030 it will reach 61%. In order to turn the city into a tourist destination, it is necessary to have an identity, cultural and historical heritage, infrastructure, accessibility, accommodation and places to eat, events - congresses, sporting events and more. The most important thing for urban tourism is the presence of all these elements in one place.

Keywords: urban tourism, cultural tourism, urbanization

РЕСУРСИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ГРАДСКИЯ КУЛТУРЕН ТУРИЗЪМ В БЕРЛИН

Венета Фризингер

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

Резюме: Избрах тази тема поради нарастващото значение на градовете като туристически дестинации, в които рекреационните дейности се създават и потребяват. Големите градове са най-важният вид туристически дестинации в света още от древността. Например развитието на селищата с термални извори в Римската империя или Гранд тур през 16-18 век, когато богати британски младежи, обикалят културните средища на Европа за обогатяване на своите знания. Градският туризъм е преди всичко продукт на урбанизацията. Същността на този процес е концентрация на населението, производството и обслужващите дейности в градовете. В световен мащаб около 52% от световното население живее в градовете, а до 2030 година ще достигне 61%. За да се превърне градът в туристическа дестинация е необходимо да притежава идентичност, културно-историческо наследство, инфраструктура, достъпност, средства за настаняване и места за хранене, провеждащи се прояви – конгреси, спортни мероприятия и др. Най-важното за градския туризъм е наличието на всички тези елементи на едно място.

Ключови думи: градски туризъм, културен туризъм, урбанизация.

ГЕОГРАФСКО ПОЛОЖЕНИЕ И ИСТОРИЯ НА БЕРЛИН

Съвременният ландшафт на Берлин е оформен под въздействието на ледниците, образували се по време на последната ледникова епоха. До 18 хилядолетие пр.н.е. територията на германската столица е била покрита от ледена покривка със средна дебелина от 100 m.

Поради местоположението си Берлин се характеризира с влажен континентален климат. Летата са топли, със сравнително високи температури 22-25°C и с най-ниски стойности от 12-14°C. Зимите са студени, със средна максимална температура от 4°C и средна минимална от -2 до 0°C.

Карта на релефа на Германия

Карта на Берлин - Бранденбург

По дължината на някогашната долина сега е разположено коритото на река Шпрее. Северозападната част на Берлин е разположена на платото Барним, а югозападните райони на града се намират на платото Телто. Район Шпандау се намира едновременно в долината на Шпрее, така и на Нойенското планинско плато. Притоците на Шпрее са Панке, Даме, Вуле и Ерпе. В район Шпандау, р. Шпрее се влива в р. Хафел, която пресича Западен Берлин в посока север-юг. Коритото на Хафел представлява ледников канал, образувал множество малки езера по дължина си, като Тегел, Голямо Ванзее.

С най-висока точка от 114,7 m са хълмовете Мюгелберг и изкуствено създаденият хълм Тойфелсберг. На около 70 km западно от границата с Полша германската столица е изцяло заобиколена от федералната провинция Бранденбург. Градът е с площ от 892 km², като разстоянието между най-източната и най-западната му част е 45 km, а между най-северна и най-южната – 38 km.

Берлин е най-големият град на Германия по площ и по население с 3769495 жители, а Берлин - Бранденбург с 6 млн. жители към 31 декември 2019 г.

За първи път Берлин е документиран през 12-ти век, разположен на пресичането на два важни исторически търговски маршрута. Той става столица на графство Бранденбург (1417–1701), Кралство Прусия (1701–1918), Германската империя (1871–1918), Ваймарската република (1919–1933) и Третия райх (1933–1945). През 20-те години е третата по големина община в света. След Втората световна война и последващата окупация от страните-победителки, градът е разделен; Западен Берлин стана де факто западногермански ексклав, заобиколен от Берлинската стена (1961–1989) и източногерманската територия. Източен Берлин е обявен за столица на Източна Германия, докато Бон става западногерманска столица. След обединението на Германия през 1990 г. Берлин отново се превърна в столица на цяла Германия.

Световен град на културата, политиката, медиите и науката. Икономиката му се основава на високотехнологични фирми в сектора на услугите, обхващайки разнообразна гама от творчески индустрии, научноизследователски съоръжения, медийни корпорации и конгресни зали. Берлин служи като континентален център за въздушен и железопътен трафик и има изключително сложна мрежа от обществен транспорт. Дом е на над 30 световноизвестни университети, всеки със своя собствена история, като Freie Universität Berlin е най-големият берлински университет с 34999 студенти. Метрополисът е популярна туристическа дестинация.

РЕСУРСИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ГРАДСКИЯ КУЛТУРЕН ТУРИЗЪМ В БЕРЛИН

Историята на Берлин оставя града с изключително еkleктична архитектура и сгради. Мощите от пруската епоха стоят една до друга, от ерата на Вилхелминий до съвременни стъклени фасади. Днес обликът на града се определя главно от ключовата му позиция в историята на Германия през 20-ти век. Всяко от националните правителства със седалище в Берлин инициира амбициозни строителни програми, като всяко от тях добавя свой характерен стил към архитектурата на града.

През 80-те години на XX век в Единбург е проведен първият симпозиум под мотото „Туризмът в големите градове и техните околности“. През май 1985 г. в Берлин се провежда втори симпозиум, организиран от Международния географски съюз, на тема „Туризмът в големите градове“.

Берлин е истинска Мека за любителите на културата - колоритен и пропит с история, необикновен и уникален.

Културно-исторически забележителности

Единственият европейски град, който има повече музеи от дъждовните дни! Има средно 99 дъждовни дни годишно, а музеи - около 170.

Островът на музеите е името на северната половина на остров, разположен на река Шпрее в Берлин. Островът получава името си, тъй като на него се намират едни от най-разпознаваемите и известни музеи на световно ниво.

Островът на музеите

Старият музей на острова е първият държавен музей в Германия открит за посетители на 3 август 1830 г. Сградата е внушителна. Арх. Шинкел създава един от най-добрите образци на немската класическа архитектура. В Стария музей са експонирани следните колекции: картинна галерия, графичен кабинет, антични скулптори, археологическа сбирка от малки предмети (антики), нумизматичен кабинет, музейна библиотека и гипсолеярна.

Независимо че сградата е много голяма, в нея не остава място за предвидените сбирки, затова се взема решение за построяването на *Новия музей*, който е проектиран от Фридрих Щюлер. Притежава изключителна египетска колекция, праистория и ранноисторическа колекция.

Националната художествена галерия е завършена през 1876 г. и отново е творение на Фридрих Щюлер. В нея има класическа, романтична колекция, импресионизъм и ранен

модернизъм. Една от най-големите в света и често е сравнявана с Лувъра в Париж и Ермитажа в Санкт Петербург.

Голям принос за развитието на германското музейно дело има Вилхем фон Боде. Той работи в музеите от 1872 г., а от 1905 г. е главен директор на музеите в Берлин. Високият професионализъм на Боде дават възможност в началото на ХХ век Берлин да се превърне в един от световните музейни центрове.

През 1877-1881 г. се изгражда самостоятелна сграда на *Музея за приложни изкуства*. През 1886 г. е открит и новопостроеният *Етнографски музей*.

За периода 1897-1903 г. се изгражда *Музеят „Кайзер Фридрих“*. Той е открит на 14 октомври 1904 г. По късно този музей е преименуван - Вилхем фон Боде, в памет на забележителния изкуствовед, създател на своя научна школа. Един от най-интересните експонати в този музей е фасадата на пустинния дворец Мшата, подарен от Турския султан през 1903 г.

Последният музей от комплекса е завършеният през 1930 г. - *музей Пергамон*. Той съдържа исторически значими здания от Пергамон, Вавилон и др.

По време на Втората световна война германските музеи понесат много щети, но особено тежки са те за музеите в Берлин.

През 1999 г. Музейният комплекс е включен в списъка за историческо наследство на ЮНЕСКО. Германската столица бе удостоена и със званието „Град на дизайна на ЮНЕСКО“. Берлин принадлежи към мрежата от творчески градове на ЮНЕСКО.

Всички музейни сгради на този остров, с изключение на Националната художествена галерия се свързват с покрити коридори и по такъв начин дават възможност на посетителите да разглеждат последователно всички експонирани колекции.

Символът на Берлин - *Бранденбургската врата*. Когато през 1701 г. малкият град Берлин става столица на Прусия, неговите размери нарастват с главоломна скорост. През 1730 г. се налага построяването на нова крепостна стена, която можела да бъде премината през 18 различни порти. Бранденбургската врата е единствената от тях, запазена до днес. Дизайнът на портата е направен с 12 дорийски колони по прототип на Акропола в Атина, а след построяването си е носела името Портата на света. Пред тази врата е триумфирала и армията на обединителя на Германия Ото фон Бисмарк след приключването на Френско-пруската война. По време на Втората световна война портата е сериозно повредена, а когато през 1961 г. се изгражда Берлинската стена, разделяща града, вратата остава в ничия земя и 28 години никой не преминава през нея. През 1989 г. Бранденбургската врата става символ на обединението. Днес вратата е емблема не само на Берлин, а и на цяла нова Германия.

Само на метри от Бранденбургската врата се издигат 2711 бетонни паралелепипеда, разположени на обща площ от 19 000 кв. метра – мемориал на убитите в Европа евреи. Най-ниските са 20 см, но влизайки все по-навътре, те стават по-високи, а в средата височината им достига цели 4,80 m. Цялата тази гениална композиция е хем подредена, хем обръкваща, неин създател е архитектът Питър Айзенман.

Райхстагът - сградата е построена след създаването на Германската империя през 1871 г., като строежът продължава между 1884 и 1894 г. Оттогава до ден днешен (с малки прекъсвания) неоресансовата сграда подслонява немския парламент (Бундестага). В наши дни името „Райхстаг“ се отнася за сградата, а „Бундестаг“ – за институцията. През 1916 г. е добавен надписът „Dem Deutschen Volke“ („На немския народ“).

Пожарът в Райхстага, извършен на 27 февруари 1933 г., изиграва голяма роля за укрепването на властта на нацистите в Германия. Той е и от особено значение за нас, българите, защото по обвинения за съучастничество в подпалването на пожара са арестувани дейци на Коминтерна, включително и Георги Димитров. С аргументираната си и пламенна защитна реч (36 пъти му е взимана думата, 5 пъти е изгонван от залата) Георги Димитров обръща хода на процеса. Благодарение на организираната защита на

международната антифашистка общественост, комунистите са оправдани на Лайпцигския процес.

През 1995 г. отново имаме българска намеса над Райхстага, но този път от коренно различен характер. Христо Владимир Явашев (известен като „Кристо“), български художник, роден в Габрово, напълно опакова сградата в сребристо фолио, заедно със съпругата си Жан-Клод. За целта използват 100 хил. квадратни метра огнеупорна полипропиленова материя и 15 хил. метра въжета. Опакованият Райхстаг остава така две седмици и бива видян от над 5 милиона посетители.

Берлин е единственият град в света, който има три опери. *Deutsche Oper, Staatsoper - Unter den Linden* и *Komische Oper*, те предлагат място за над 4 400 зрители и 150 театъра и сцени от всички жанрове.

Театърът на Запада – един от най-големите и важни театри в Германия от 1896 г.

Модерният театър Friedrichstadt-Palast има претенции за театър No. 1 в Западна Европа, с най-голямата сцена в света (2854 кв. м с допълнителните приставки; всекидневни представления, около 160 изпълнители на всяко представление и зала с капацитет 1891 места).

Alexanderplatz - някога е бил пазар за добитък и се е намирал извън пределите на града. През 1805 г. руският император Александър I пристига в Берлин и така площадът добива днешното си име. На Александерплац е и една от основните забележителности в Берлин – *Световният часовник*, който показва времето в 148 различни града по света. Цилиндърът с диаметър 2,70 m има въртяща се част с означенията на часовете, които се местят спрямо имената на световните столици според часа.

Телевизионната кула в Берлин с (368 m) е една от най-високите конструкции в Европа. С 1 200 000 посетители годишно. Близо хиляда стъпала водят до 32-метровото кълбо, разкриващо 360-градусова прекрасна панорама.

Мемориалната църква „Кайзер Вилхелм“ - полуразрушена мемориална църква „Кайзер Вилхелм“, известна като „Църквата на паметта“. През 1943 г. сградата на църквата е значително увредена от бомбардировките и още през 50-те получава неофициалното име „кухия зъб“. В крайна сметка е решено сградата да остане в този си вид, за да напомня за бомбардировките. До самата църква е издигната шестоъгълна камбанария с модерен вид, направена от стоманобетон и остъклена в синьо. Интересна е и една от иконите до олтара на църквата. Това е икона на Богородица, закриляща Иисус Христос с наметалото си, изрисувана с въглен от пастор д-р Курт Ройбер на гърба на съветска щабна карта.

Замък Шарлотенбург до 1920 г. е отделен град, който е погълнат от разрастващия се Берлин. Построен в периода между 1695 г. и 1699 г. по заповед на съпругата на Фридрих I София Шарлота ХанOVERSKA и първоначално е носил името Литценбург. Грандиозната постройка е играела ролята на лятна резиденция с особено красива зала за приеми, но във времето се разраства, за да придобие размерите на масивен и красив замък – това е най-големият дворец в Берлин и единствената оцеляла кралска резиденция от това време.

Френската катедрала, Немската катедрала, Концертната зала и статуята на Шилер

Паметникаът на Шилер е на централно място, в предната част на стълбището на бившия Кралския театър. Скулптурата в чест на поета е създаден от Райнхолд Вегас, виден представител на Берлинската скулптурна школа в 19-ти век.

Чекпойнт Чарли. На 13 август 1961 г., в период на усилено противопоставяне и изостряне на отношенията между СССР и САЩ, започва строителството на Берлинската стена, а ГКПП „Чарли“ (тъй като военните обичат „алфа“, „браво“, „чарли“, „делта“ ...) е най-важният контролно-пропускателен пункт между Източен и Западен Берлин, станал по-късно и символ на Студената война. Много германци опитват да преминават нелегално от Източна в Западна Германия. Години наред руските и американските танкове са стояли на това място, с насочени едни срещу други дула, а по времето, когато Кенеди и Хрущов посещават Чекпойнт Чарли, Берлин се счита за едно от най-опасните места в света. Днес Чекпойнт Чарли е доста по-безопасен и е основна туристическа дестинация в Берлин. Реплика на прочутата табела „You are entering the American sector“ и до днес стои заедно с актьори, облечени като американски войници. Общата дължина на стената е 155 км, сред които са били разположени 302 наблюдателни кули, 20 бункера и 67 км метални огради. На 9 ноември 1989 г., след седмици гражданско неподчинение, правителството на Източна Германия позволява гражданите на ГДР да посетят Западна Германия. Семейства и приятели, разделени с години се срещат в този паметен момент, а събарянето на стената, дава началото на обединението на Европа, както и на промените у нас, в България. С времето се правят десетки филми и песни за това, че никой и нищо не може да спре желанието на един народ да се обедини.

Фестивали и събития

Едно от най-популярните събития в културния живот на Берлин е Международният филмов фестивал *Берлинаре*, провеждан ежегодно от 1951 г. Седалище - в Западен Берлин, от 1990 - в Берлин. От 1998 г. се провежда във Фестивалния център, построен на мястото на бившата Берлинска стена. Голямата награда на Берлинале е „Златна мечка“, която се присъжда за филм; „Сребърна мечка“ се дава от международното жури за филм, за най-добър режисьор и актьори в мъжка и женска роля.

Българският културен институт в Берлин е създаден през 1965 г. на базата на подписана Междуправителствена спогодба.

Изложението за потребителска електроника IFA в Берлин е мястото, на което традиционно се представят иновации в различни технологични сфери – от смартфони и умни часовници през 8K телевизори до смарт хладилници.

През 2019 г. Берлин празнува 100 години от *Баухаус* с общоградски фестивал.

Фестивалът на светлините „Берлин лойхтет“ се провежда всяка есен от 2013 г. и оттогава става все по-голям и по-популярен. Осветителните инсталации карат столицата да блести. Новост тази година е „Light Café“, където всеки ден хората могат да се срещат с артисти на фестивала. За първи път фестивалът може да бъде изживян и в дигитално пространство. В сътрудничество с два университета се използват съвременни техники за виртуална реалност.

Международният фестивал на бирата в Берлин се провежда един уикенд всеки август за радост на ценителите на бирата по целия свят. С над 2000 варива от 60 държави.

Събитийният туризъм е решаващ икономически фактор, чието запазване е важно за града. Усилено visitBerlin работи съвместно със министерството на икономиката, енергетиката и визитния партньор на Berlin eV, за да даде перспектива на индустрията.

СПА и уелнес в Берлин

Travelcircus и BTW проучиха колко голям е делът на СПА и уелнес туризма в градовете на Германия през 2019 г.

Франкфурт, Берлин и Хамбург оглавяват класацията, като най-добри уелнес градове. Термалните бани в Берлин са екстравагантни и космополитни.

СПА градът *Bad Saarow* с термална солена вода на извор Катарин е разположен директно на езерото *Scharmützel*.

Терма Spreewald в сърцето на биосферния резерват на ЮНЕСКО *Spreewald* получава естествената си солена вода от дълбочина 1,350 метра, запълва шест различни по температурата вътрешни басейни и един външен разположени на 30000 кв. м.

С изключителната си архитектура, сградата се е утвърдила преди всичко, като впечатляващ уелнес храм. Сърцето на Берлин *Liquidrom* е оазис за релаксация.

Liquidrom

Термални бани в *Europa-Center* с общо осем сауни, три парни и девет потапящи бани.

Vabali Berlin - комплекс, който е изцяло фокусиран върху СПА и уелнес, прилича на балийско село.

ITB Expert Forum Wellness се занимава с нови теми и тенденции в този динамично нарастващ пазарен сегмент, който се организира от Асоциацията по качество на *Wellness Hotels & Resorts* в сътрудничество с *Messe Berlin* всяка година от 2004 г.

Паркове в Берлин

Повече от 40% от градската зона е зелена. През 2012 г. по улиците на града са засадени 440 хил дървета.

До 2018 г. в Берлин има общо 43 природни резервата, което съответства на около 3,0% от площта на държавата. Освен това има 56 защитени ландшафтни зони, които заемат още 14% от площта на страната. Областите *Pankow* и *Reinickendorf* имат дял от площ от 5,4% в транснационалния природен парк *Varnim* от 75 000 хектара. Река Шпрее се промушва под 960 моста, а течението на река Хафел прилича на езерен пейзаж.

В Дворцовия парк Шарлотенбург, устроен заедно с двореца на удоволствията, е първата барокова градина по френски образец в Германия, внушава великолепен пейзаж в средата на града.

В Градините на света (Gärten der Welt) в парк Marzahn има не само европейски, но китайски, японски и дори балийски градини.

Пауновият остров (Pfaueninsel) – остров насред Шпрее, с десетки екзотични растителни и животински видове.

В резултат на разделянето на Берлин от стената днес градът има два зоопарка.

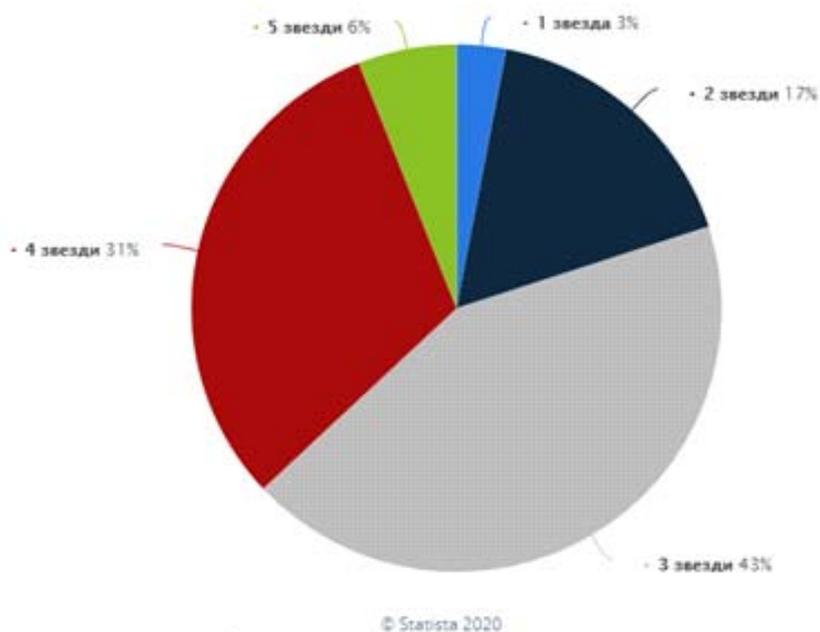
Така немската столица е и на първо място в света по брой животни в зоопарк с 19 500 животни. И двата парка имат и програма за запазване на застрашени и изчезващи видове. Източният парк е Tierpark: по-голям (160 хектара), има интересни изкуствени скали и водопади, както и малка част, която е безплатна за посетители. Западният парк е Zoologischer Garten и покрива 34 хектара, има и аквариум към него.

Замъкът Бисдорф се счита за особено ценен с градинарско изкуство от 19-ти век.

С площ от 43 хектара и около 20 000 растителни вида *Ботаническата градина* в Югозападен Берлин е не само една от най-големите ботанически градини в света, но и една от най-богатите на видове. Това е зелен оазис в големия град и берлинчани и туристи обичат да го посещават по всяко време на годината. Градината е открита в началото на 20-ти век с цел да направи жива научната колекция и достъпна за посетителите. В допълнение към обширните научни растителни колекции - включително общия хербарий с около 3,5 милиона хербарни листа - той включва и музея на пияната, единственият чисто ботанически музей в Европа. В допълнение към многобройните модели на растителното царство тук могат да се изучават растителните добавки на египетските фараони.

ДАНИИ ЗА ТУРИЗЪМА В БЕРЛИН

787 места за настаняване със 149906 легла, включително и 7 къмпинга, е балансът за 2019 г. Броят на нощувките, отчетени през 2019 г., е 34 милиона, ръст от 3,8% в сравнение с предходната година. Броят на гостите се е увеличил с 3,4%. Берлинските музеи и мемориали регистрират 16,5 милиона посетители през 2017 г. Конгресният туризъм е с около 12 милиона участници, присъствали на около 143 хил. събития в града. За първи път конференциите и конгресите генерират над 8 млн. нощувки в хотели в Берлин през 2018 г.

Структура на хотелите в Берлин според категорията

През 2019 г., с 30-годишнината от падането на Берлинската стена, градът е домакин на световно събитие, което привлече повече от милион посетители.

Градът е домакин на 176 конгреса от международни асоциации след Париж и Лондон, но пред Барселона и Мадрид.

Туристически мегаполиси в Европа

По последни данни на Статистическата служба от 10 август 2020 г. в Берлин от началото на годината има 2,7 милиона гости, намаление от 59%. Последният път, когато е имало толкова малко посетители, е през 2004 г. Спадът сред чуждестранните почиващи е още по-голям. Броят на нощувките също спада: те достигат общо 6,5 милиона. За сравнение - 13,9 милиона гости посетиха Берлин през 2019 г., което го превърна в най-популярната дестинация за градско пътуване в Германия за 2019 г. Следващите четири най-посещавани германски града - Мюнхен, Хамбург, Франкфурт и Кьолн, заемат останалите места в класацията, макар и с известно разстояние.

В сравнение с някои други градове Берлин е много популярен сред германските туристи. Има гости и от Дания, Холандия, Швейцария и Австрия, които го посещават отново и отново.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Хора от цял свят са направили Берлин такъв, какъвто е днес. Мултикултурализмът е културното наследство от миналото и ще продължи да формира европейския мегаполис. Възкръснал, той търси своята идентичност и се променя с изключителна скорост. Има си своя строга, забързана, типично немска атмосфера. Има болка и спомени. Но има зеленина, туристи и бъдеще, защото Берлин задава тенденции, независимо дали са забележителности или сцена, галерия или гастрономия, музика или мода, в германската столица винаги има нещо ново за преживяване. Разнообразието, контрастите и почти неизчерпаемите възможности, с които Берлин вдъхновява своите посетители, от цял свят го прави толкова привлекателен.

ЛИТЕРАТУРА

1. Асенов, К. Глобализация, урбанистична хипертрофия и икономическо развитие. Proceedings of the International scientific and practical conference "Bulgaria of regions'2019", 39-46.
2. <https://de.wikipedia.org/wiki/Berlin>
3. <https://www.berlinstadtservice.de>
4. <https://www.statista.com/>
5. <https://www.top10berlin.de>
6. <https://www.tourism.government.bg>

Венета Фризингер учи във ВУАРР, филиал Русе, специалност „Икономика на Туризма“, трети курс.

Работи в сферата на търговията, а когато има време обича да посещава различни туристически дестинации, включително и виртуално.

Любими учебни дисциплини: Туристически ресурси, Екскурзоводство и др.